

CONSUMPTIONSBODERNE I SLAGELSE.

Af
P. Arnskov.

Consumption eller Accise skriver sig fra 1671 og er en Beskatning af, hvad der indførtes fra Landet til Købstæderne; den motiveredes med, at Kongen bar sær Omhu for Undersaatterne, hvorved „Matrikkelskatten kunde vorde forhindret“ og et taaleligt Middel fundet, hvormed Militiens Underhold og Magasinernes Oprettelse kunde til Landets Forsvar „continuere og i muligste Stand bringes.“ Det var nemlig dengang som nu, at naar Staten fattedes Penge, saa var Borgerne den nærmeste Kilde, hvoraf der kunde øses.

Consumptionslinien var sædvanligvis Byens Porte og Havernes Stengærde, som grænsede ud til Markerne, og hvor saadanne ikke fandtes, var Linien afmærket med Pæle. De, som boede paa Købstadens Grund, men uden for Consumptionslinien, betalte i Reglen en fast aarlig Afgift, som 1798 foresloges at andrage 2 Rdl. for hver Person over 12 Aar.

1775 havde Slagelse 797 Personer over 12 Aar, som i 1780 var steget 981.

De Byporte, hvor der foretoges Consumption, vare følgende:

Smedegade, Slotsgade, Bjærgbygade, Bredegade,

Løvegade, Nyport og Skovsøgade; denne sidste var der megen Strid om, men derom senere.

Consumptionen var vistnok fra først af forpagtet ud. Den første Forpagter, jeg har fundet nævnt i Slagelse, var Raadmand Peder Jensen (1718), og som hans Efterfølger nævnes Niels Sørensen Stub (1748), men dette Aar den 14.

Udenfor en Accisebod.

Oktober afløses han af følgende: Farver Christian Stenholm og Købmand Diderich Lundager. Afgiften var for dem 3955 Rdlr. Courant, 1768 nævnes som Forpagter Hetting, den sidste Forpagter var Horsenius.

Saa længe Consumptionen eller, for hellere at bruge et kortere og mere bekendt Ord, „Accisen“ var forpagtet ud, fandtes ingen Boder i Statens Eje; man boede til Leje i et af de yderste Huse ved Byportene.

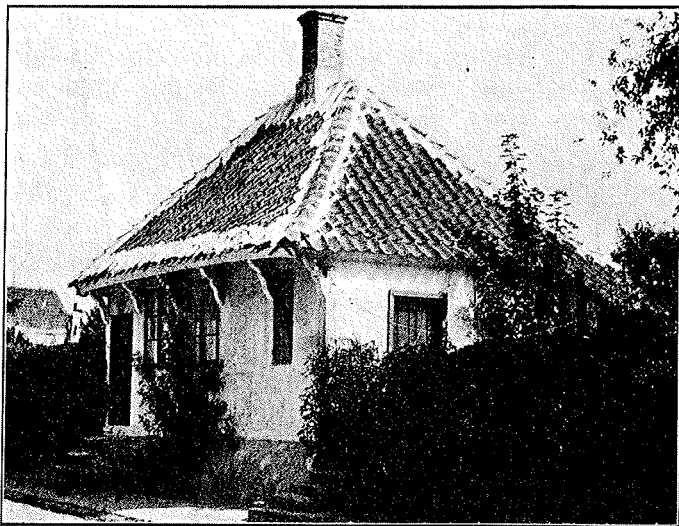
1761 hos Anders Christensen, Smedegade, nu Matr.-Nr. 182, paa søndre Side af Gaden, i et 4 Fags Hus. Slotsgade 1712 hos Peder Bischoff, Købmand, 1760 hos Købmand Rasmus Snabel, nu Matr.-Nr. 93, „Brænderigaarden“. Paa Bjærgbygade 1760 hos Peder Jørgensen, vestre Side, Matr.-Nr. 2 a. Bredegade, søndre Side, 1760 hos Købmand Ostenfeld Kaaed, nu Matr.-Nr. 22. Her boede tillige Betjent Hytter og Bjørn, 1760 Løvegade, vestre Side, hos Hospitalsforstander Bastyber, Matr.-Nr. 314. Nyport 1760 hos Procurator Staal, Matr.-Nr. 287, vestre Side. Ved Skovsøgade var ikke nogen fast Kontrol, kun et Led eller Stakitværk, men der boede i denne Gade altid en Accisebetjent.

Til den daglige Betjening ved Accisen var dels Portbetjente og Gadebetjente; de sidste maatte pattrouillere i Gaderne og i Byens Udkanter; særlig efter Mørkets Frembrud var det nødvendigt for at hindre Smugleriet. Man maa jo erindre, at Gadebelysning fandtes ikke, kun en Lygte paa Raadhuset, og den kunde jo ikke hjælpe stort. Det var først i 1820erne, at Byen begyndte at faa Lygter, dog kun paa Hovedgaden, saa man kan være sikker paa, at Smugleriet de mørke Nætter har fundet Sted i saa stor Udstrækning, som det har været muligt gennem Havernes Baglaager og over Byens Stengærder. Det at narre Toldvæsenet har jo aldrig været betragtet som nogen Forbrydelse, snarest som en Sport, dog da Accisen var temmelig høj i Forhold til Datidens Priser, saa kunde det ogsaa give en klækkelig Fortjeneste.

For at passe denne Tjeneste og forhindre Smugling var disse Betjentes Løn ikke særlig stor. En Underbetjents Løn var omkring 1770erne 52 Rdlr.

aarlig foruden en halv Snes Daler i Procenter. Der kunde dog ved Lejlighed for Flid og Paapasselighed udbetales af Kammerets Ekstrakasse 5 Rdlr.

Saalænge Accisevæsenet var bortforpagtet, var Kontrollen ikke saa skarp, som den blev, da Staten selv overtog den 1779.

Den gamle Accisebod i Bjærgbygade.

Det første, som skete, var, at der blev stillet Forslag om at bygge egne Acciseboder i Stedet for de hidtil lejede.

Bjærgbygades Accisebod. Den 17. Maj 1783 tilbagesender Generaltoldkammeret Overslag over Consumptionsbodens Bygning ved Bjærgbygades Port, hvori ankes over, at Priserne er for høje, hvorfor en ny Licitation skal afholdes. Da Overslaget mulig

kan have nogen Interesse til Sammenligning med Nutidens Priser, hidsættes det her:

3500 brende Mauersteinen à 1000 Stk. 8 Rdlr. = 28 Rdlr.

2000 rohe (raa) do. à 1000 Stk. 2 Rdlr... = 4 Rdlr.

Vor Transport ledne med Grutz = 15 Rdlr.

Vor Zimer Maurer Ditschlerarbeitzløn nebst
handlangen..... = 56 Rdlr.

Tømrmester Johan Friderich Bonier, hvem oven-

Smedegades Accisebod.

anførte Overslag skyldtes, boede i og ejede Nr. 266, Smedegade; han var født i Hannover, fik Borger-
skab 22. August 1780 efter at have forevist det kgl.
britanniske Pas, dateret 25. Juli 1769, samt et Pas
fra Tømrerlauget.

Denne Bonier, som ser ud til at have haft sine
Papirer i Orden, fik ikke Arbejdet; det overdroges til
en Tømrmester Rasmussen, som den lavestbydende
med 212 Rdlr.

Imidlertid opdager Bendix Jespersen, som var Ejer af den Jord, hvorpaa Acciseboden var opført, at Generaltoldkammeret ikke havde Skøde paa denne Grund, men mod en Godtgørelse af 20 Rdlr. udstedte Bendix Jespersen Skøde paa Grunden 1797.

Smedegades Accisebod blev opført 1782 paa en Plads tilhørende Slagter Jørgen Krøll, men med denne Bod gik det som med Bjærgbygades Accisebod, den laa ikke paa egen Jord. Jørgen Krølls Enke har opdaget, at Bendix Jespersen havde faaet sin Grund betalt med 20 Rdlr., saa hun stillede ogsaa Krav til Generaltoldkammeret; hun forlangte 50 Rdlr., som hun ogsaa fik mod saa at udstede Skøde.

Slotsgades Accisebod, opført 1783 paa søndre Side af Gaden (nu Matr-Nr. 92b.), er forsaavidt uforandret, kun er Førsiden rykket frem i Flugt med Nabohuset.

Bredegades Accisebod blev opført samtidig med de andre Boder, paa nordre Side af Gaden. Den blev 1863 købt af Brolægger Rasmus Petersen og nedbrudt.

Med *Løvegades Accisebod* forholder det sig paa en lidt anden Maade end med de andre Boder.

Consumptionsforvalteren spurgte Generaltoldkammeret, da det Hus, man hidtil har haft i Leje, nu skal sælges og man saaledes ingen Bod har, hvori Betjentene kan opholde sig, hvorledes man nu skal forholde sig.

Generaltoldkammeret svarer 19. Marts 1780, at Forvalteren maa for Tolkammerets Regning lade en solid Person byde paa Huset, naar det skal sælges. Den 29. Juni s. A. blev Huset tilslaaet ved Auktion den kgl. Kasse som den højestbydende med 57 Rdlr.

16 Sk., derefter blev det istandsat og den øvrige Del af Huset med Haven bortlejet for 12 Rdlr. aarlig. Denne Bygning afbrændte Natten mellem 12. og 13. August 1800, og derefter blev der opført en ny Bygning af Grundmur, nu Matr.-Nr. 314. Denne blev i Modsætning til de andre Acciseboder højere assureret, nemlig for 530 Rdlr. De andre Boder var assureret for 150 Rdlr. til 200 Rdlr.

Acciseboden ved *Nyport*, som hidtil havde været til Leje i 2 Fags Bygning, fik nu sin egen Bygning, idet der for kgl. Regning blev opført en Bindingsværksbygning paa den vestlige Side af Nygade omtrent udfør nu Frederiksgade. Den kostede 160 Rdlr. og opførtes af Tømremester Rasmussen. Denne Bygning stod dog kun til 1838, da den blev nedbrudt og en ny grundmuret Bygning opført. Den gamle Bod købtes af Købmand Hans Henrik Schou og opførtes i dennes Have, hvor nu Casino ligger. Begge disse Bygninger blev nedbrudte i 1856 ved Nyports Regulering.

Ved Statens Overtagelse af Accisen 1779 indskærpede Generaltoldkammeret Magistraten, at Indhegningen omkring Slagelse maatte forbedres i betydelig Grad, nemlig med Hegnene om Haverne, Baglaagers Lukning, særlig gjaldt dette 3 Steder: Skovsøgades Port, Stengærdet ved Herrestræde og Kirkestien til St. Peders Kirke.

Med Hensyn til Skovsøgades Port ved Lille Antvorskov vil Consumptionsforvalteren have denne Port aflagt, eller i Stedet for Bommen have en Stakitport; men Magistraten mener, at det er en af Byens offentlige Porte, som benyttes af Byens Avlsmænd til at føre deres Kreaturer og Avl igennem.

Forpagterne af Consumptionen har altid haft en af sine Gadebetjente til at have Tilsyn med denne Port, som jo egentlig heller ikke benyttes af udenbysboende. Bommen blev nedlagt, Stakitlaagen blev sat i Stedet, og en Betjent blev sat til at have Opsyn med denne Port. Forøvrigt vedblev der at være Strid om Skovsøgades Port. Med Hensyn til Indhegningen af Byen svarer Magistraten, at selv om man vilde anbringe en Ringmur om Byen, vilde man ligesaa let kunne indsmugle en Sæk eller en Pakke, som over en Grøft eller et Gærde.

1838 er det atter galt med Accisen. Nogle af Byens Grundejere blev affordret Accise af deres Produkter, avlede paa de til Byen liggende Jorder, hvilket førte til, at Grundejerne anlagde Sag mod Consumptionsvæsenet og vandt Sagen. Spørgsmaalet, der saa sildig er opstaaet, om man er pligtig til at lade sig sætte under Kontrol af Consumptionsvæsenet i sine huslige Sysler, er nu løst tilfredsstillende. Indvaanerne kunde uden Frygt tage Smørret af Kernen, og Hønsene kunde med Glæde frit udkagle deres Æg.

At det ogsaa var forbunden med en Del Risiko at være Accisebetjent, fremgaar af følgende:

I 1779 blev 2 Accisebetjente i Slagelse overfaldet i deres Tjeneste, der gik ud paa at forhindre Indsmugling af Øl og Brændevin fra en Lejer uden for Byen. De blev overfaldne af militære Personer, baade Underofficerer, Gemene, ja endog af forskellige kendte Officerer. De blev udskældte paa det groveste og mishandlede; blev paa den mest skandaløse Maade ført igennem Byen og sat i Arrest.

Ved samtlige Boder var Bomme, „Slagbomme“,

med Kontravægt, disse betjentes jævnlig af Byens Fattiglemmer. En Reparation af Bommen ved Smedegades Port 1783 vil jeg her meddele:

Kassen til Balance.

1,4 Alens Fyrreplanke à 8 Sk. =	2 Mk.
$\frac{1}{4}$ Hundrede 4 Tom. Søm à	
100 Stk..... =	10 Sk.
10 Stk. Sparrer =	1 „ 4 „
Arbejdsløn =	1 Rdlr.
	<hr/>
	1 Rdlr. 3 Mk. 14 Sk.

Smedearbejdet ved s. Bom.

11 \mathcal{W} Jern à 5 Sk. =	3 Mk. 7 Sk.
Arbejdsløn à 5 Sk. =	3 „ 7 „

Acciseafgiften gjorde ikke ubetydelige Indgreb i Borgernes Lommer, hvad der kunde være slemt nok i de den Gang pengeknappe Tider, men tillige var det i høj Grad ubehageligt at skulle holde og vente med Køretøjerne i Rækker paa Markeds- og Torvedage, medens Portbetjenten gennemsøgte, om der førtes accisepligtige Varer; var det belæssede Vogne, havde Betjentene lange Søgere, som de borede ind i Læsset. At der brugtes alle mulige Kneb for at undgaa at betale er aldeles sikkert.

Ogsaa den gaaende Person var underkastet den samme Kontrol ved Portene, dels om der fandtes accisepligtige Varer paa deres Person, i Kurve eller Poser (Posekigger). Varer kunde ogsaa føres igennem Byen saaledes, at man betalte og fik Bevis derfor ved den Port, hvor Varen indførtes; ved Udførslen fik man mod Beviset Afgiften tilbagebetalt. Brevposten, som var kongelig, kunde uhindret passere Portene, ligeledes de agende Poster.

Det var forbudt Betjentene at modtage Gaver enten i Penge eller Varer; derimod tilfaldt der Betjentene en vis Del ved Konfiskationer. Om Pension var ikke Tale. Vedkommende fik i Reglen et mindre Beløb, omkring 10—20 Rdlr., ved Afskeden, og dermed var man færdig.

Det var ikke alene i Portene, at Betjentene havde deres Bestilling, de skulde jo ogsaa patrouillere i Garderne. Desuden var der ogsaa Vagt ved Møllerne. Før 1773 var der almindelig Brændevinsbrænden, og Herremænd, Præster og Kromænd havde Lov til mod en forhøjet Afgift at brænde Brændevin. Bønderne brændte Brændevin i Smug; men fra 1773 blev det forbudt, og 1786 udkom en skærpet Forordning med Hensyn til samme Sag. Forordning om Tolden og Købstad-Consumptionen i Danmark og Norge 1. Februar 1797 bestemmer:

§ 358. „Til Sikkerhed for Formalingsafgifterne og til Orden i Næringen maa ingen anden brænde Brændevin i Kiøbstæderne end de, som derpaa have taget Borgerskab, og ingen anden borgerlig Næring drive, samt de Kiøbmænd i Stæderne uden for København, som handle med Kornvare. Hermed skulde vore Told- og Consumptionsinspecteurer, for hvem ethvert Steds Øvrighed bør melde, naar nogen faaer Borgerskab paa at brænde Brændevin, stedse have nøje Indseende.“

Da en Karetmager A. S. i 1805 søgte Borgerskab, fik han det paa den udtrykkelige Betingelse, at han ikke nogen Sinde maatte befatte sig med Brændevinsbrænden, Værtshushold eller Skænkestue. Dette er ikke det eneste Eksempel i denne Retning.

§ 359. „Deraf følger, at ingen Møller, Bager, Mel-

handler, Brygger, Stivelsesfabrikant, maa brænde Brændevin. Saa maa heller ikke nogen Møller brygge Øl eller bage Brød til Salg.“

Der opstod nu en hel Mængde nye Brænderier. Her i Slagelse var i alt Fald 12. At dette gav Accisebetjentene forøget Arbejde, baade med Hensyn til Formalingen og Kontrol i Brænderierne er let forstaaeligt. Formalingsafgiften af Sæd, som brugtes til Brændevin, var 1 Tønde Rug eller Malt 1 Rdlr. 3 Mark. 1 Tønde Hvede 1 Rdlr. 3 Mark 12 Sk., 1 Tønde Malt til Øl 4 Mark. Som det heraf ses, var det ingen ringe Afgift, som det nok kunde friste til at spare. Og her var som før nævnt Herrestræde den bedst egnede Adgang; ingen Boboelse i Strædet, Præstegaarden undtaget. Til denne Side laa 3 Møller, tidligere 5 Møller, Mariendals, Gl. Bredegades og Løvegades Mølle, og over Stengærdet kunde Sække let transporteres; man kunde ogsaa lægge sig i Skjul bag de paa Gærdet voksende Bukketorne.

Der fortælles, at da Handelsjøden Nathan (Bedstefader til den for nogle faa Aar siden afdøde Invalid og Frugthandler Nathan) gik fra sin Stamknejspe i Løvegade (hos Værtshusholder Niels Sørensen, Huset vest for St. Mikkel's Præstegaard) til sit Hjem i Herrestræde mellem Kl. 11 og 12, hørte han nogle uhyggelige Brøl, og lidt efter kom der en formummet Skikkelse ham i Møde, stadig brølende. Nu traf det sig saa uheldigt, at Nathan ikke troede paa Spøgelser eller ialtfald ikke var bange, og han gik imod den stadig brølende Skikkelse, løftende sit Egespir, idet han sagde: „Est du en Varulv, eller est du et Menneske?“ og samtidig lod han sin Stok danse paa Skikkelsens Ryg. En Vægter fik Skyld for at være

den fungerende Varulv, idet han ved sine Brøl skulde holde Passagen fri i Strædet, medens Sækkene smugledes over Gærdet. Samme Vægter beholdt imidlertid Varulvenavnet, saa længe han levede.

Her følger nogle Acciseafgifter efter Forordning 1797: Ænder 4 Sk., Agerhøns 8 Sk., Harer 8 Sk., Høns 6 Sk., Faar 8 Sk., Køer 1 Rdl. Da Køer paa Fedestald sædvanligvis er en Følge af Brænderier, saa var her ogsaa forøget Arbejde for Betjentene. Ogsaa her søgte man at narre Betjentene til Skade for Staten, men til Fordel for sig selv. Man havde altsaa betalt Accisen ved Indførselen, som skulde tilbagebetales ved Udførselen. Her kom saa en Betjent og skulde indbrænde paa Hornene Toldvæsenets Stempel, og medens Jernstemplet blev varmt, blev Betjenten anmodet om at nyde en Forfriskning, noget, som disse daarlig lønnede Folk vel ikke i mange Tilfælde har kunnet modstaa; men medens Betjenten fik et billigt Maaltid, benyttede man Tiden til at indbrænde nogle Køer foruden dem, som Betjenten selv skulde besørge, saa Brænderiejereren har nok faaet Erstatning for sin Gæstfrihed.

Disse Oplysninger har jeg fra en Mand, som omkring 1840erne tjente i Brænderigaarden ved Slotsporten.

Blev nogle Varer konfiskeret, saa fik Anholderen eller Fattigvæsenet Del i den Værdi, som fremkom, naar disse blev solgte, dog med Fradrag af Omkostninger. Det at hindre en Betjent i hans Embedsførelse eller at gøre Modstand eller true med Vold, var forbunden med en Bøde fra 20 til 100 Rdlr., men øvedes der virkelig Vold, var det 3 til 6 Maaneders Arbejde i Tugt- og Forbedringshus; med morderiske

Vaaben mod Betjentene var det, foruden at erstatte Skaden, at arbejde i Jern i Fæstningen i 6 Aar. Blev Betjenten dræbt, var det Livsstraf. Og trods disse strenge Straffe, blev der dog ikke sjældent øvet Vold mod Betjentene.

1837 klages der igen over den ene af Byens Porte, den ved lille Antvorskov, der bestandig er spærret ved en Bom og uden Consumptionsbod eller Opsyn, at der er sat en stadig lukket Bom over Pappegøje- husvejen ved Lighuset, der afspærrer Passagen fra Smedegadesvejen ad Pappegøjehuset til; thi ved disse Spærringer er den tidligere fri Consumption til og fra Byen afskaaren østlig fra til stor Gene og Skade for mange.

Som man ser, stadig Strid. Det er dog vist mest Ligegyldighed fra Accisevæsenets Side. Af alle Portene var Smedegades Port den værste; der var man udsat for dobbelt Ild. Her udfør Smedegades Port var nemlig Hovedlandevejens Bom Nr. 12 med Bomhus, og disse Bommænd laa altid i Strid med Beboerne, dels om Avlens Indførelse, og dels om Skoeffekter, som man ved Hjemkørselen fra Skoven opmagasinerede ved Smedegades Mølle, for senere derfra at hente det hjem; thi fra Afstanden Smedegades Mølle betaltes ingen Bompeng. Af denne Bom svartes af Forpagteren, Bager Hesche, 1840, 933 Rdlr. aarlig. Til Sammenligning gav Kammerherre Castenskjold af Bommen Nr. 11 ved Kindertoft 200 Rdlr. aarlig. 2 Herrer, som jævnlig var paa Krigstien i Anledning af Bompengene, var Jørgen Nyeberg og I. C. Strudsberg. I Juni Maaned 1790 indsendte Jørgen Nyeberg i Slagelse en Klage til Stiftamtmanden, Grev Knuth, hvori han anker over, at Beboeren af den saakaldte Garvergaard udenfor Slagelse,

Johan Christian Strudsberg, havde ilde medhandlet ham, fordi han affordrede ham Bompenge for Passagen igennem Byen s. St.

Rentekammeret skrev i den Anledning, at Jørgen Nyeberg, til hvem Bomforpagter Johnas Løppelmann skal have overdraget Forpagtningen af Bommen Nr. 12 ved Slagelse, maatte søge Strudsberg ad lovlig Vej.

Selve Acciseboderne kunde ogsaa ske Overlast. Dette skete i 1835 en Torsdag Aften, idet nogle af Ondskab eller Kaadhed slog nogle Ruder itu i Bredegades Portkontor; der udloves den, som bevislig kan paapege Gerningsmanden, 20 Rdlr. og Navnet fortiet.

19. Oktober 1835.

Scholten,

Adj. const. Inspecteur.

Det har snarere været Manden, man har villet hævne sig paa end paa Boden. Dette fremgaar, synes jeg, af den Betydning, Scholten tillægger Sagen.

Af Brændsel betaltes ogsaa Accise. Et Læs Tørv 4 Sk., desforuden tages til Portbrænde 5 Tørv af hvert Læs, og af hvert Læs Brænde et maadelig Stk. Brænde, det vil sige et middelstort Stykke. Da man nu fik meget mere Brændsel, end man kunde bruge, blev det gerne bortliciteret for 3 Aar ad Gangen. 1787 blev Consumptionskontrollør Lange højstbydende med 17 Rdlr. 1 Mk. 7 Sk. aarlig. Og saaledes liciteredes det fremdeles hvert 3die Aar; men 1841 fremkommer til Kancelliet et Andragende om at omsætte denne Naturalydelse af Brændsel i Penge.

Nord for laa ogsaa en Mølle, „Jernbjerg Mølle“. En Møller S. laa stadig i Krig med Betjentene ved

Nyports Accisebod. En Dag besluttede han at spille disse et Puds. Under et Læs med Sække og Halm fastsømmede han en Hale, som stak ud under Bagsmækken og svajede frem og tilbage under Kørselen. S. kørte smaat, indtil han nærmede sig Acciseboden, til Betjentene, som holdt Øje med ham, kunde se den svajende Hale. S. kørte nu til efter at have raabt, at han intet havde, som skulde vises. Betjentene, som troede, at Halen uforvarende var gledet ud under Bagsmækken, raabte til ham om i Kongens og Lovens Navn at holde. Da nu S. mente, at Betjentene havde løbet tilstrækkeligt, holdt han, og nu skulde jo Dyret, som de mente sad paa den anden Side af Halen, anholdes, men saa opdagedes, at af Dyret fandtes kun Halen, og den var jo toldfri. Og da de selvfølgelig var forbitrede paa Mølleren og skældte ud, om han vilde holde dem for Nar, svarede Mølleren, at han vel havde Lov til at have Hale paa sin Vogn, da dette vel ikke var forbudt. At Forholdene mellem Parterne efter denne Historie er blevet bedre, er ikke sandsynligt.

At det ikke har været nogen særlig behagelig Stilling at være mistænkt for at være Angiver af Kontrabande, det er indsmuglede Varer, fremgaar af to Inserater i „Den sjællandske Avis“:

„Det Rygte, der her i Byen er udspreddt, nemlig, at jeg som Angiver skal have foraarsaget Konfiskation af de hos Sadelmager Ernst jun. oplagte Varer, erklærer jeg herved for en løgnagtig, formodentlig af Ondskab fremavlet Beskyldning, hvilket jeg med Attest kan godtgjøre.

Slagelse, den 13. Marts 1828.

Josep Rotschild.“

Rotschild er meget vred; men den næste er saa rasende, at han bruger de stærkeste Ord:

„De nedrige Skurke, som har forkleinet mig her i Byen, at jeg skulde have Del og tillige have modtaget den Part, mig kunde tilkomme, for at have angivet de Varer, som for nogen Tid siden er confiskeret hos Sadelmager Ernst jun., og at den, der saaledes har søgt at spille min Credit, holder jeg for den største Løgner og nedrige Skurk, indtil han beviser det.

Slagelse, den 3. Juni 1828.

Heiman.“

Accisevæsenet havde, foruden at indkræve den sædvanlige Accise, tillige at modtage Stempelpapirspenge, Saltforhandlingsafgiften, Milepenge, Tobaksforhandlingsafgift, Græsgangspenge, Folkeskat, Vielsespenge. Den sidstnævnte Afgift synes højest mærkelig at sortere under Accisevæsenet, Ægteskab var dog ellers ingen toldpligtig Vare. Men der er jo meget, som kan synes mærkeligt, baade i Fortiden og Nutiden.

Embedsmænd og Betjente under Consumptionsvæsenet: Kammerjunker, Toldinspektør Holstein, Kammerjunker, Consumptionsforvalter Stanilaus August Poniatovsky v. Bertouch, Captein Lindberg, Consumptionskasserer, denne var Fader til den senere Boghandler Lindberg, Consumptionskontrollør Lange, Consumptionsforvalter, Major Vinding.

Betjente: Frederik Lind, Høyerup, Houballe, Knøfler, Anker Holbæk, Altenburg, Mikkelsen, Nyborg, Nielsen, Pahr, Vildenrath, Rabe, Holm, Engelskmand, Bendtzen, Macholdt, Høgh, Kaufmand, Randlev, Dorscheus, Ulke, Ravnholt. Denne sidste var vistnok

Fader til den senere Toldforvalter af samme Navn her i Byen.

Det kunde være, at en Del af de ældre endnu vil kunne huske, at deres Forældre har omtalt disse ved Accisen fungerende Betjente, hvorved gamle Minder kunde vækkes, thi der er ikke Tvivl om, at der fra den Tid har gaaet en Del Historier Mand og Mand imellem. Det var jo egentlig den Slags Historier, som de jævne Borgere yndede og som drøftedes efter endt Arbejdstid ved en Pibe og et Krus Øl, og den, der har kunnet pudse Toldvæsenet, har vel staaet for de fleste som en Helt, naar dertil kommer, at Nyhedsstoffet var sparsomt. Politik omtaltes i Almindelighed ikke, det overlod man til dem, der mentes at have Forstand derpaa, ellers passede man paa at tjene det daglige Brød.

Consumptionen ophævedes ved Lovene af 15. September 1850 og 7. Februar 1851, hvilken sidste Lovs § 2 indeholder følgende Bestemmelse: „Told- og Consumptionsvæsenets Eftersyn bortfalder ved Portene og de landværts Adgange til Købstæderne, udenfor København, samt Formalingskontrollen med de i og ved bemeldte Købstæder beliggende Møller. Alle indenlandske og fremmede toldfrie samt fortoldede Varer kunne uden Passerseddel forsendes landværts undtagen til København, hvorhen fortoldede Varer, som hidtil, skulle ledsages med en af Toldopsynet paa Afgangsstedet attesteret Følgeseddel.“

At det har været en Lettelse at blive fri for det saakaldte „Posekiggeri“, er let at forstaa, men er vi i Grunden bedre stillet nu? Naa, enhver kan jo tænke sit om disse Ting.

Dette Rids fra en svunden Tid har jeg ganske vist

søgt at give i en noget sammentrængt Form, men ikke desto mindre mener jeg, at det væsentligste er medtaget, og at det i det hele taget kan bidrage til at give et Billede af den af de fleste saa forhadte Foranstaltning, som heldigvis kun hører Fortiden til.

Det S. 28 gengivne Billede er hentet fra: J. Davidsen: Fra det gamle Kongens København, Første Del S. 7. Teksten til dette Billede lyder det paagældende Sted: „I Nærheden af Porten laa der et Toldhus, hvorfra embedsivrige Toldbetjente kom farende over til den smukke Tjenestepige med Torvekurven for pligtmæssig at undersøge, om Staten ikke blev narret ved dens Indhold af consumptionspligtige Genstande, og hvor der holdt lange Rækker af Fragtvogne, som samme Toldbetjente gennemarbejdede med lange Søgere; ikke sjældent toges de dog ved Næsen af den fiffige Bonde.“
